

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sva prava pridržana. Dopuštenje za ponovno objavljivanje ovog sažetka dano je isključivo u svrhu uključivanja u HUDOC bazu podataka Suda.

© Office of the Representative of the Republic of Croatia before the European Court of Human Rights. All rights reserved. Permission to re-publish this summary has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Bureau de l'Agent de la République de Croatie devant la Cour européenne des droits de l'homme. Tous droits réservés. L'autorisation de republier ce résumé a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

SAŽETAK PRESUDA

**O.H. I G.H. PROTIV NJEMAČKE
PRESUDA VIJEĆA OD 4. TRAVNJA 2023.
ZAHTJEVI BR. 53568/18 I 54741/18**

**A.H. I DRUGI PROTIV NJEMAČKE
PRESUDA VIJEĆA OD 4. TRAVNJA 2023.
ZAHTJEV BR. 7246/20**

*Nema povrede članka 8. Konvencije zbog nemogućnosti upisa
novog, promijenjenog spola roditelja u rodnom listu djeteta*

ČINJENICE

Predmeti se odnose na odbijanje upisa novog spola transrodnog roditelja u rodni list djeteta. U predmetu *O.H. i G.H.*, prvi podnositelj zahtjeva je muškarac koji je rođen kao žena. Nakon što mu je odobren upis promjene spola, ostao je trudan te je rodio sina, drugog podnositelja zahtjeva. U rodnom listu djeteta upisan je kao majka. U predmetu *A.H. i drugi*, prva podnositeljica zahtjeva je žena koja je rođena kao muškarac. Druga podnositeljica zahtjeva, njezina djevojka, rodila je trećeg podnositelja zahtjeva, njihovog sina, koji je bio začet spermom prve podnositeljice zahtjeva. U rodnom listu djeteta, A.H. je upisana kao otac. U Njemačkoj je propisano da osoba koja je rodila dijete mora biti upisana kao majka djeteta u rodnom listu, nadležna registarska tijela odbila su upisati O.H. kao oca i A.H. kao majku u rodnim listovima njihove djece, unatoč promjenama spola koje su im njemački sudovi priznali prije nego su djeca bila začeta. Žalbe protiv ovih odluka bile su odbijene.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 8. Konvencije, podnositelji zahtjeva prigovorili su nemogućnosti da se u rodnim listovima svoje djece upišu kao otac (O.H.), odnosno majka (A.H.), sukladno zakonski priznatoj promjeni spola.

OCJENA ESLJP-a

Dopuštenost

Pravo na poštovanje privatnog života obuhvaća pravo na samoodređenje koje podrazumijeva slobodu definiranja vlastite pripadnosti određenom spolu i pravo na pravno priznanje rodnog identiteta (*S.V. protiv Italije*, br. 55216/08, st. 55.-56., 11. listopada 2018.). Potonje uključuje i zaštitu transrodne osobe od nenamjernog otkrivanja njezine transrodnosti (*Y protiv Poljske*, br. 74131/14, st. 78, 17. veljače 2022.) Što se tiče djece i partnera transrodnih osoba, pravo na poštovanje privatnog života uključuje slobodu otkrivanja ili neotkrivanja određenih aspekata njihova privatnog života (*M.L. i W.W. protiv Njemačke*, br. 60798 /10 i 65599/10, st. 86, 28. lipnja 2018.¹).

Sukladno tome, ESLJP je zaključio da je u ovim predmetima članak 8. primjenjiv s aspekta prava na poštovanje privatnog života.

U pogledu prava na poštovanje obiteljskog života, ESLJP je smatrao da taj aspekt članka 8. nije primjenjiv u ovom predmetu, jer odbijanje traženog upisa u matične knjige nije utjecalo na međusobne odnose podnositelja zahtjeva kao roditelja i djece. Naime, oni su živjeli zajedno kao obitelj i njemačke vlasti ni u jednom slučaju nisu dovele u pitanje roditeljstvo prvih podnositelja zahtjeva.

Osnovanost

Pozitivne obveze država prema članku 8. Konvencije podrazumijevaju usvajanje mjera čiji je cilj osigurati poštovanje privatnog života pojedinca. Za određivanje sadržaja pozitivnih obveza država potrebno je uzeti u obzir: i) važnost interesa u pitanju, ii) je li riječ o „temeljnim vrijednostima“ ili „bitnim aspektima“ privatnog života, iii) utjecaj nesklada između društvene stvarnosti i zakona na podnositelja zahtjeva i iv) usklađenost upravne i sudske prakse unutar domaćeg sustava (*Hämäläinen protiv Finske* [VV], br. 37359/09, st. 66., ECHR 2014²).

Pri provedbi svojih pozitivnih obveza na temelju članka 8., države uživaju određenu slobodu procjene. Kada je u pitanju osobito važan aspekt postojanja ili identiteta pojedinca, ta sloboda će biti uža (*Pretty protiv Ujedinjene Kraljevine*, br. 2346/02, st. 71., ECHR 2002-III). Međutim, kada u državama članicama Vijeća Europe ne postoji konsenzus o relativnoj važnosti interesa u pitanju ili o najboljem načinu zaštite tog interesa, posebice ako je riječ o osjetljivim moralnim ili etičkim pitanjima, sloboda procjene bit će šira (*Christine Goodwin protiv Ujedinjene Kraljevine* [VV], br. 28957/95, st. 85., ECHR 2002-VI). To će se dogoditi i ako je država dužna postići ravnotežu između suprotstavljenih privatnih i javnih interesa ili između konvencijskih prava (*Fretté protiv Francuske*, br. 36515/97, st. 42., ECHR 2002-I).

¹ Sažetak presude dostupan je na [hrvatskom jeziku](#)

² Sažetak presude dostupan je na [hrvatskom jeziku](#)

Među europskim državama nije bilo konsenzusa o upisu novog spola transrodnog roditelja u matičnim knjigama. Samo pet država članica Vijeća Europe³ [u trenutku donošenja ove presude] priznavalo je mogućnost upisa zakonski priznate promjene spola roditelja u rodni list djeteta, dok je većina država i dalje osobu koja je rodila dijete registrirala kao majku, a osobi čijom je spermom dijete začeto, dopuštala priznanje očinstva u odnosu na dijete. Nedostatak konsenzusa odražavao je činjenicu da promjena spola u kombinaciji s roditeljstvom pokreće osjetljiva etička pitanja, pa je državama dana široka sloboda procjene o tom pitanju.

Primjenjujući navedena načela na predmete podnositelja zahtjeva, ESLJP je utvrdio da srž njihovih prigovora nije bio upis u matične knjige koji se tiče njih osobno, već drugih, tj. njihove djece. S druge strane, pravo djece na samoodređenje nije bilo dovedeno u pitanje mogućim otkrivanjem njihovog rodnog identiteta, već mogućim otkrivanjem transrodnog identiteta jednog od njihovih roditelja.

Njemačke vlasti morale su balansirati niz suprotstavljenih privatnih i javnih interesa i to:

- i) prava transrodnih roditelja i njihovih partnera
- ii) temeljna prava i interese djece, i to njihovo pravo da znaju svoje podrijetlo, njihov interes za stabilnom pravnom vezom sa svojim roditeljima i njihovo pravo da dobiju skrb i odgoj od oba roditelja
- iii) javni interes koji je težio koherentnosti pravnog sustava te točnosti i potpunosti matičnih knjiga, koje su imale posebnu dokaznu vrijednost.

Uzimajući u obzir sve navedene okolnosti, njemačke vlasti su uživale široku slobodu procjene u ovom predmetu.

Predmet podnositelja zahtjeva bio je drugačiji od drugih predmeta pred ESLJP-om koji su se odnosili na prava transrodnih osoba jer podnositelji nisu prigovarali nepriznavanju njihove promjene spola, već odbijanju nadležnih tijela da upišu njihov trenutni, promijenjeni spol i nova imena u rodne listove njihovih sinova.

Sukladno njemačkom zakonu, prijašnji spol i prijašnje ime transrodnog roditelja morali su biti upisani u rodni list ne samo u slučaju rođenja koje se dogodilo prije priznavanja promjene spola roditelja, već i kad je rođenje djeteta nastupilo nakon promjene spola, kao u slučaju O.H. i A.H..

Njemački Savezni sud pravde je zaključio da su se interesi djece u određenoj mjeri podudarali s općim interesom za osiguranjem pouzdanosti i točnosti matičnih knjiga i osiguranja pravne sigurnosti koje interese je priznavao i ESLJP u svojoj sudskoj praksi (*Y.T. protiv Bugarske*, br. 41701/16, st. 70., 9. Srpnja 2020.). Savezni sud pravde je istaknuo da je pravo djeteta da zna svoje podrijetlo zaštićeno Konvencijom te da uključuje pravo na utvrđivanje informacija o roditeljima (*Mikulić protiv Hrvatske*, br. 53176/99, st. 54., ECHR 2002-I). U slučaju O.H. i G.H., postojao je djetetov interes da može utvrditi tko mu je biološki otac. Ako bi prvi podnositelj (O.H.) u tom predmetu bio upisan kao otac u maticu rođenih, biološki otac drugog

³ Belgija, Malta, Slovenija, Švedska i Island

podnositelja (G.H.) mogao bi biti upisan kao otac u rodni list samo pod uvjetom da drugopodnositelj odluči osporiti očinstvo prvog podnositelja. Savezni sud pravde smatrao je da je takva opcija neprihvatljiva za dijete. Pravna veza između djeteta i njegovih roditelja koja je usklađena s njihovim reproduktivnim funkcijama omogućava djetetu da bude vezano na stabilan i nepromjenjiv način za majku i oca čiji identitet ne bi evoluirao, čak ni u slučaju kada bi transrodni roditelj zahtijevao poništenje promjene spola. Prema tvrdnjama tužene države, očuvanje te pravne veze imalo je za cilj spriječiti i dogovore o surogat majčinstvu koji su u Njemačkoj zabranjeni. Ta zabrana, sukladno sudskoj praksi ESLJP-a, ima legitiman cilj zaštite prava i sloboda drugih (*Valdís Fjölnisdóttir i drugi protiv Islanda*, br. 71552/17, st. 65., 18. svibanj 2021.)

U odnosu na tvrdnje podnositelja zahtjeva da su pravo djeteta da zna svoje podrijetlo i interes javnih vlasti da registriraju biološke roditelje, mogli biti zadovoljeni na drugačiji način, ESLJP je ponovio da države imaju široku slobodu procjene u izboru sredstava kojima će osigurati usklađenost s člankom 8. Konvencije u sferi međusobnih odnosa pojedinaca. Iako bi uvid u rodni list svakog djeteta u ovom predmetu mogao otkriti transrodni identitet njihovih roditelja, Savezni sud pravde istaknuo je da je u Njemačkoj moguće dobiti rodni list bez podataka o roditeljima. Naime, samo ograničeni broj osoba, koje su ionako upoznate s činjenicom da se radi o transrodnim osobama, imale su pravo zatražiti sveobuhvatni rodni list sa svim podacima, dok je svaka druga osoba morala dokazati da ima legitiman interes za izdavanje takvog rodnog lista. Dakle, postojala je mogućnost izdavanja javnih dokumenata koji ne sadrže nikakve informacije o promjeni spola te se na taj način mogao spriječiti rizik od otkrivanja transrodnog identiteta.

Rješenje koje su podnositelji zahtjeva predložili, da se pojmovi „majka“ i „otac“ zamijene pojmovima "roditelj 1" i "roditelj 2", i dalje ne bi zaštitilo podnositelje zahtjeva od otkrivanja spolnog identiteta jer bi "roditelj 1" ostao povezan s osobom koja je rodila dijete.

Slijedom navedenog, uzimajući u obzir činjenicu da odnos roditelj-dijete između transrodnih roditelja i njihove djece sam po sebi nije doveden u pitanje, činjenicu da je otkrivanje transrodnog identiteta dotičnih roditelja na temelju podataka iz rodnog lista bilo moguće samo u rijetkim slučajevima, te uzimajući u obzir široko polje slobodne procjene dano tuženoj državi, ESLJP je zaključio da su njemački sudovi uspostavili pravednu ravnotežu između prava prvog podnositelja zahtjeva (u *O.H. i G.H.*), odnosno prvog i drugog podnositelja zahtjeva (u *A.H. i drugi*) i njihove djece.

Stoga nije došlo do povrede članka 8. Konvencije.